

УДК 355.233.2:796:356.13(043.3)
DOI 10.32755/sjeducation.2022.01.069

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Гнидюк Олександр Петрович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри фізичної підготовки та особистої безпеки, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
(29000, Україна, м. Хмельницький, вул. Шевченка, 46,
e-mail: ognuduk@ukr.net)
ORCID: 0000-0003-3154-1697

З огляду на трансформацію системи військової освіти України, викликає інтерес досвід професійної та фізичної підготовки офіцерського складу у військових закладах освіти Великобританії.

Метою статті є узагальнення організаційно-педагогічних засад професійної та фізичної підготовки офіцерів збройних сил Великобританії.

Британські збройні сили є одними з найбільших збройних сил у Європі, вони повністю професійні й добровільні. Попри те що концепція національної безпеки Британії акцентує увагу на протистоянні новим загрозам інформаційного століття, фізична підготовка офіцерського складу в закладах військової освіти є одним із пріоритетних завдань.

З'ясовано, що у Великобританії накопичено інноваційний досвід, який може бути використаний для розробки системи неперервної фізичної підготовки офіцерів-прикордонників. Програми фізичної підготовки офіцерських кадрів збройних сил Великобританії охоплюють загальнорозвивальну гімнастику, легку атлетику, плавання, футбол, бокс, дзюдо. Крім того, в частинах сухопутних військ, призначених для безпосередньої участі в бойових діях, програмі фізичної підготовки доповнюються подоланням перешкод, вивченням прийомів рукопашного бою. обов'язковим елементом є так званий «курс пригод», який містить комплекс прийомів і дій щодо пересування важкодоступною місцевістю, подолання природних і штучних перешкод в умовах виконання тактичних завдань.

Фізична підготовка майбутніх співробітників поліції в навчальних центрах має практико-орієнтований характер. Це біг на короткі й середні відстані, вміння застосовувати спеціальні прийоми під час затримання підозрілих осіб та ін.

Ключові слова: система фізичної підготовки, офіцерські кадри, військові школи і коледжі, військова освіта, збройні сили Великобританії, види спорту.

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL BASES OF PROFESSIONAL AND PHYSICAL TRAINING OF OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF GREAT BRITAIN

Hnydiuk Oleksandr, Ph.D., Senior lecturer of the Department of Physical Training and Personal Security,

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine

(46 Shevchenko Street, Khmelnytskyi, 29000, Ukraine, e-mail: ognuduk@ukr.net)

ORCID: 0000-0003-3154-1697

Given the transformation of Ukraine's military education system, the experience of professional and physical training of officer personnel at military educational institutions in Great Britain is of particular interest.

The aim of this article is to summarize the organizational and pedagogical foundations of the professional and physical training of British Armed Forces officers.

The British Armed Forces are one of the largest armed forces in Europe; they are fully professional and voluntary. Although Britain's national security concept includes an emphasis on countering the new threats of the information age, physical training of officers in military education institutions is a priority.

It has been established that the United Kingdom has accumulated innovative experience that can be used to develop a system of continuous physical training of border guard officers. In particular, physical training of officers in British military education institutions remains a priority. Physical training programs for officers of the British Armed Forces include general gymnastics, athletics, swimming, soccer, boxing, and judo. In addition, in ground units designed for direct participation in combat operations, physical training programs are supplemented by overcoming obstacles and learning hand-to-hand combat techniques. A compulsory element is the so-called adventure course, covering a set of techniques and actions for moving on difficult terrain, overcoming natural and artificial obstacles in the conditions of tactical tasks.

Physical training of future police officers in training centers is practice-oriented. This is a short and medium-distance running, the ability to use special techniques when detaining suspicious persons, etc.

Key words: *physical training system, officers, military schools and colleges, military education, British Armed Forces, sports.*

Постановка проблеми. Одними з найбільш потужних і високотехнологічних на Європейському континенті є збройні сили Великобританії (англ. British Armed Forces). Збройні сили Сполученого Королівства також мають такі назви: Британські збройні сили, Збройні сили Її Величності (англ. Her Majesty's Armed Forces), Королівські збройні сили (англ. The Armed Forces of the Crown). Основним завданням британських військових сил є захист Сполученого Королівства і його заморських

територій, просування інтересів безпеки Великобританії і підтримка міжнародних миротворчих зусиль. Також ЗС Великобританії є активними і постійними учасниками операцій НАТО і сил коаліції в Іраку й Афганістані. Від кінця 1990-х років Великобританія бере участь у регулюванні зовнішньої політики й політики безпеки Європейського Союзу.

З огляду на трансформацію системи військової освіти України, викликає інтерес досвід професійної та фізичної підготовки офіцерського складу у військових закладах освіти Великобританії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано висвітлення цієї проблеми і на які спирається автор. Вивчення й узагальнення досвіду професійної та фізичної підготовки офіцерського складу у військових закладах освіти зарубіжних країн неодноразово зацікавлювало науковців різних галузей. Окремі аспекти професійної підготовки співробітників прикордонної служби Сполучених Штатів Америки та європейських країн привертала увагу О. Діденка, С. Шумовецької та О. Луцького [1]. А. Балендр досліджував теоретичні й методичні основи професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу [2]. У працях Ю. Бородіна представлено особливості організації фізичної підготовки у вищих військових навчальних закладах країн НАТО [3]. Особливості проведення військової підготовки у країнах НАТО та збройних силах США розкрито у дослідженні О. Наговіцина [4]. І. Скворок розкрив особливості підготовки офіцерів запасу в зарубіжних країнах [5]. Водночас потребують подальшого вивчення й узагальнення організаційно-педагогічні засади професійної та фізичної підготовки офіцерів збройних сил Великобританії через призму обґрунтування концепції військової освіти України та створення системи неперервної фізичної підготовки офіцерів Державної прикордонної служби України (ДПСУ) на різних рівнях військової освіти.

Формування цілей статті. Метою статті є узагальнення організаційно-педагогічних засад професійної та фізичної підготовки офіцерів збройних сил Великобританії.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основним завданням британських Військових сил є захист Сполученого Королівства і його заморських територій, просування інтересів безпеки

Великобританії і підтримка міжнародних миротворчих зусиль. Також ЗС Великобританії є активними і постійними учасниками операцій НАТО і сил коаліції в Іраку й Афганістані. Від кінця 1990-х років Великобританія бере участь у регулюванні зовнішньої політики й політики безпеки Європейського Союзу, що має на увазі поставки військ чисельністю до 12,5 тисяч осіб [6].

Підготовка офіцерських кадрів відбувається в Академії оборони Сполученого Королівства. Цей заклад надає професійну освіту з питань захисту й безпеки світового рівня студентам з Міністерства оборони, уряду, британської та закордонної промисловості. З набором коротких і довгих курсів портфоліо Академії оборони складається з очного, цифрового та змішаного навчання.

Система навчання в академії передбачає курси різної спеціалізації. Навчальні дисципліни охоплюють вивчення оперативної і командно-штабної діяльності, розвиток стратегічного мислення, вивчення сучасних технологій і процесів закупівель озброєнь, удосконалення управлінських навичок, набуття навичок керівництва інформаційною діяльністю (в тому числі кібербезпека), а також володіння іноземними мовами.

Організаційно академія входить до складу міжвидового компонента ЗС Сполученого Королівства – командування об'єднаних сил. Ключові структурні елементи академії розташовані в м. Шрайвенхем (Shrivenham) (графство Оксфордшир, близько 100 км на захід від м Лондона).

До основних структурних елементів військової академії належать:

штаб (м. Шрайвенхем, графство Оксфордшир);

об'єднаний командно-штабний коледж (м. Шрайвенхем, Оксфордшир);

коледж управління і технологій (м. Шрайвенхем, Оксфордшир);

королівський коледж оборонних досліджень (м. Лондон);

центр підготовки капеланів (м. Андовер, м. Хемпшир) [7].

Узагальнення матеріалів, представлених на сайтах коледжів Академії оборони Сполученого Королівства, а також зарубіжних джерел інформації свідчить про те, що в цій освітній установі здійснюється спеціалізована підготовка офіцерів для виконання обов'язків за посадовим призначенням. Після навчання випускникам надають відомчий документ, а не документ державного зразка

про вищу професійну освіту. Загалом система підготовки військовослужбовців ЗС Великобританії має трирівневу структуру: початковий рівень підготовки реалізується у спеціалізованих військових училищах, створених у кожному виді військ; середній і вищий рівні реалізуються в Академії оборони. Середній – у міжвидовому командно-штабному коледжі та коледжі управління і технологій, вищий – у коледжі оборонних досліджень. Головна мета навчання – дати курсантам базові знання та вміння у сфері загальновійськової підготовки. Заняття відбуваються з таких основних видів підготовки, як фізична, стройова, вогнева й тактична.

В академії навчаються три категорії військовослужбовців. Майбутні стройові офіцери регулярної армії проходять повний курс, який триває 44 тижні і складається з трьох етапів. Короткий вступний курс тривалістю вісім тижнів призначений для офіцерів армійського резерву, а також «професійно кваліфікованих» офіцерів регулярної та резервної служби, тобто офіцерів окремих спеціальностей: медиків, юристів, ветеринарів, капеланів тощо. Крім того, тут є курс «пізнього вступу» (LEOC) – для солдатів і унтерів, що виявили бажання стати офіцерами [8].

Фізичній підготовленості приділяють особливу увагу. Навіть на канікулах, які передбачені двічі на рік по три тижні, курсанти повинні займатися спортом і після повернення з канікул зобов'язані надати сертифікат про проходження курсів спортивного вдосконалення із затребуваних у збройних силах видів спорту (наприклад, скелелазіння, рафтинг та ін.).

Курс фізичного розвитку передбачає, що після закінчення 44 тижнів навчання випускник зможе відповідати всім вимогам військової служби. Кадети тренуються швидко бігати, здійснювати марш-кидки в повній викладці, долати штурмові смуги і плавати. Програма навчання передбачає три фази, які відповідають трьом семестрам основного курсу навчання. У першому семестрі кадети розвивають власну силу й рухливість за допомогою занять бігом, плавання і тренувань у тренажерному залі. У другому семестрі роблять більший акцент на відповідності фізичної форми кадетів бойовим умовам. У третьому семестрі кадети – майбутні офіцери – повинні розвинути впевненість у своїх силах і самомотивацію – насамперед для того, щоб ефективно командувати підлеглими й надихати їх на досягнення.

Під час навчання в коледжах Академії оборони Сполученого Королівства кадети зобов'язані займатися видом спорту на власний вибір. Загалом можливих видів спорту в академії понад 50, серед них регбі, футбол, хокей, крикет, різні види плавання, стендова стрільба. У коледжах Академії оборони вважається, що заняття спортом розвивають у кадетів лідерські якості, вміння працювати в команді, волю до перемоги і підтримують хорошу фізичну форму [9]. Крім того, спорт допомагає відпочити і зняти напругу після основного навчання.

Невдовзі після початку навчання курсантам пропонують пройти випробування – подолання спеціальної смуги перешкод. Це схоже на стрес-тест та випробування фізичних і психологічних якостей кадетів. Поширеною є справа з евакуації пораненого на ношах через суцільне болото по шию в багнюці. Ще один важкий елемент – пірнути під воду й пропливти під балкою. Це все треба зробити в повному спорядженні, зі зброєю. Багато елементів смуги перешкод можна пройти, лише допомагаючи один одному [9]. Курсанти також здійснюють 70-кілометровий марш по горах Північного Уельсу, на подолання якого відводиться 36 годин.

Керівництво фізичною підготовкою та її організацією в збройних силах Великобританії здійснює головний інспектор, який має у своєму розпорядженні централізований апарат – корпус фізичної підготовки та школу фізичної і спортивної підготовки в місті Алдершоті [10, с. 89–91]. Корпус фізичної підготовки британської армії укомплектований офіцерами й унтерофіцерами, які пройшли курси різного призначення і тривалості в школі фізичної і спортивної підготовки в місті Алдершоті, а також у цивільних інститутах й університетах. Фахівці корпусу фізичної підготовки прикомандировуються до військових частин, медичних та культурно-рекреаційних установ для здійснення контролю й надання допомоги командирам і начальникам в організації та проведенні фізичної підготовки, спортивної роботи й оздоровчих заходів. Така система, на думку командування, створює найбільш сприятливі умови для діяльності фахівців фізичної підготовки, надає їм незалежне становище щодо місцевого командування [10, с. 89–91].

За даними публікацій [10, с. 89–91], чисельний склад корпусу фізичної підготовки коливається від кількох тисяч (під час

бойових дій) до кількох сотень людей у мирний час. За даними військової англійської преси, 1997 року корпус налічував близько 340 осіб, з яких тільки 30 були кадровими офіцерами зі спеціальною вищою освітою.

Основними документами з фізичної підготовки збройних сил Великобританії є керівництво та відповідні настанови для сухопутних військ, ВПС і ВМФ. Мета фізичної підготовки в збройних силах Великобританії – забезпечення фізичної придатності військовослужбовців до виконання бойових завдань. Головними завданнями вважаються підвищення ефективності професійної діяльності; скорочення термінів досягнення військами повної бойової готовності; підвищення рівня фізичного розвитку військовослужбовців та зміцнення їхнього здоров'я; зняття нервової напруги й забезпечення активного відпочинку. Керівними документами передбачені окремі програми з фізичної підготовки: для військовослужбовців молодших за 40 років і старших за 40 років; адміністративного і штабного персоналу; фахівців, які несуть бойові чергування; жіночого персоналу. Заняття з фізичної підготовки проводять: для військовослужбовців молодших за 40 років – тричі на тиждень по 45–60 хв; військовослужбовців старших за 40 років – тричі на тиждень по 20 хв, а для персоналу, який несе бойове чергування, – щодня по 10–15 хв.

Важливим є те, що відповідальність за фізичну готовність особового складу покладається на командирів і начальників, а практичне проведення занять – на позаштатних інструкторів та їхніх помічників, які працюють під керівництвом фахівців корпусу фізичної підготовки, прикомандированих до військових частин і військових установ. Основними обов'язками фахівців корпусу фізичної підготовки у військових частинах є: контроль за виконанням програм фізичної підготовки відповідно до вимог керівних документів; періодична перевірка рівня фізичної готовності особового складу; розробка для командирів та інструкторів з фізичної підготовки рекомендацій стосовно вдосконалення фізичної підготовки і спортивної роботи. Фахівці корпусу фізичної підготовки ЗС Великобританії мають на своїй формі особливий відмітний знак – схрещені мечі й корону. Вони підпорядковані безпосередньо головному інспектору фізичної підготовки армії і у

військах перебувають на становищі контролерів і радників з питань організації та методики фізичної підготовки і спорту.

Варто зазначити, що програми фізичної підготовки офіцерських кадрів збройних сил Великобританії охоплюють загальнорозвивальну гімнастику (калістеніку), легку атлетику, плавання, футбол, бокс, дзюдо. Крім того, у частинах сухопутних військ, призначених для безпосередньої участі в бойових діях, програми фізичної підготовки доповнюються подоланням перешкод, вивченням прийомів рукопашного бою. Обов'язковим елементом є так званий «курс пригод», який містить комплекс прийомів і дій щодо пересування важкодоступною місцевістю, подолання природних і штучних перешкод в умовах виконання тактичних завдань.

Результати узагальнення матеріалів публікацій [9–12] дозволяють дійти висновку, що для особового складу, який несе бойові чергування і перебуває в умовах обмеженого простору, заняття з фізичної підготовки проводять щодня по 10–15 хвилин круговим методом на універсальному вело- і гребному тренажері. У складі збройних сил Великобританії, як і в інших країнах Північноатлантичного блоку, є частини й підрозділи, бойове призначення яких висуває особливі вимоги до фізичної підготовки. Це стосується насамперед військовослужбовців парашутно-десантних підрозділів, морських піхотинців, розвідників і диверсантів. За даними британської преси, найбільш високі й різнобічні вимоги висувають до особового складу спеціальної авіадесантної служби (САС), сформованої в період Другої світової війни для диверсійно-розвідувальних дій проти військ фельдмаршала Роммеля в Північній Африці. Заняття з фізичної підготовки з військовослужбовцями САС проводять щодня впродовж 1–4 годин. На заняттях основне місце посідають кроси й маршкідки вдень і вночі важкодоступною місцевістю зі значним вантажем, причому дистанцію і вагу амуніції постійно збільшують, щоб кожне тренування закінчувалося на межі фізичних можливостей курсантів. За даними військової преси, доводиться констатувати випадки загибелі людей від перевтоми. Практикують, наприклад, такий метод: окремих курсантів або невеликі групи закидають на машинах чи на вертольотах у незнайому місцевість (зазвичай у важкопрохідні болота південно-західної Анг-

лії) і призначають час, за який необхідно дістатися до пункту прибуття, розташованого на відстані близько 50 км від місця висадки. Спізнення на збірний пункт понад 2 хвилини тягне за собою покарання аж до відрахування з навчання [13].

Що стосується моніторингу стану фізичної підготовки, то основні перевірочні вправи в ЗС Великобританії – це крос на 2 милі, без перерви перехід на біг на 1 милю з подоланням двох перешкод заввишки 6 і 9 футів (1,8 і 2,7 м) [13].

Отже, Британські збройні сили є одними з найбільших збройних сил в Європі, вони повністю професійні й добровільні. Попри те що концепція національної безпеки Британії акцентує увагу на протистоянні новим загрозам інформаційного століття, яких не було раніше (кібер- і гібридні війни), фізична підготовка офіцерського складу в закладах військової освіти залишається пріоритетним завданням.

У підготовці поліцейських у Великобританії важлива роль належить фізичній підготовці майбутніх співробітників у навчальних центрах, яка має практико-орієнтований характер. Це біг на короткі й середні відстані, вміння застосовувати спеціальні прийоми під час затримання підозрілих осіб та ін.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. Результати аналізу та узагальнення даних спеціальної літератури, положень нормативних документів, офіційної інформації на сайтах навчальних закладів, а також міністерств і відомств, що здійснюють управління професійною і фізичною підготовкою офіцерських кадрів, дозволяють дійти висновку, що у Великобританії накопичено інноваційний досвід, який може бути використаний для розробки системи неперервної фізичної підготовки офіцерів-прикордонників. Зокрема фізична підготовка офіцерського складу в закладах військової освіти Великобританії залишається одним із пріоритетних завдань. Програми фізичної підготовки офіцерських кадрів збройних сил Великобританії охоплюють загальнорозвивальну гімнастику, легку атлетику, плавання, футбол, бокс, дзюдо. Крім того, в частинах сухопутних військ, призначених для безпосередньої участі в бойових діях, програми фізичної підготовки доповнюються подоланням перешкод, вивченням прийомів рукопашного бою. Обов'язковим елементом є так званий «курс пригод», який містить комплекс при-

йомів і дій щодо пересування важкодоступною місцевістю, подолання природних і штучних перешкод в умовах виконання тактичних завдань. Фізична підготовка майбутніх співробітників поліції в навчальних центрах має практико-орієнтований характер. Це біг на короткі й середні відстані, вміння застосовувати спеціальні прийоми під час затримання підозрілих осіб та ін.

Список використаних джерел

1. Шумовецька С., Діденко О., Луцький О. Професійна підготовка співробітників прикордонної служби Сполучених Штатів Америки та європейських країн. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні науки, 2021. Т. 25, № 2. С. 207–224. URL: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v25i2.792> (дата звернення: 20.04.2022).

2. Балендр А. Професійна підготовка фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу: теорія і практика: монографія. Хмельницький: вид-во НАДПСУ, 2020. 504 с.

3. Бородин Ю. А. Особенности организации физической подготовки в высших военных учебных заведениях стран НАТО. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. 2007. № 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-organizatsii-fizicheskoy-podgotovki-v-vysshih-voennyh-uchebnyh-zavedeniyah-stran-nato> (дата звернення: 20.04.2022).

4. Наговіцин О. П. Особливості проведення військової підготовки у країнах НАТО та збройних силах США. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конференції (Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, 21–22 листопада 2019 р.). Київ: НУОУ, 2019. 416 с.

5. Скворок І. М. Підготовка офіцерів запасу в зарубіжних країнах. *Військова освіта*. 2013. № 1. С. 207–216. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vios_2013_1_26.pdf (дата звернення: 20.04.2022).

6. European Union Common Security and Defence Policy. URL: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20121018104526/http://www.mod.uk/DefenceInternet/AboutDefence/Organisation/KeyFactsAboutDefence/EuropeanDefence.htm> (дата звернення: 20.04.2022).

7. Defence Academy of the United Kingdom. URL: <https://www.da.mod.uk/> (дата звернення: 20.04.2022).

8. Сандхерст: еще один одесский курсант окончил британскую военную академию и принял участие в Параде Суверена. *Думская*.

2021. URL: <https://dumskaya.net/news/segodnyashniy-parad-v-korolevskoy-voennoy-akadem-140731/> (дата звернення: 20.04.2022).

9. Навчання у британській військовій академії: інсайд від українського курсанта. *АрміяInform*. 2021. / URL: <https://armyinform.com.ua/2021/01/navchannya-u-brytanskij-vijskovij-akademiyi-insajd-vid-ukrayinskogo-kursanta/> (дата звернення: 20.04.2022).

10. Рябчук В. В. Международное военно-спортивное сотрудничество и физическая подготовка иностранных армий: монография. Санкт-Петербург, МО РФ, 2011. 188 с.

11. Галин Д. Военная академия министерства обороны Великобритании (2014). *Fact Military*. URL: http://factmil.com/publ/strana/velikobritanija/voennaja_akademija_ministerstva_oborony_velikobritanii_2014/9-1-0-353 (дата звернення: 20.04.2022).

12. Фіногенов Ю. С. Світовий досвід адаптації системи фізичного виховання військовослужбовців в умовах сучасного реформування збройних сил. *Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського*. Миколаїв, 2011. Вип. 1.33. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/43.pdf> (дата звернення: 20.04.2022).

13. Физическая подготовка армии Великобритании. URL: <http://www.uznaem-kak.ru/fizicheskaya-podgotovka-armii-velikobritanii/> (дата звернення: 18.01.2022).

References

1. Shumovetska, S. V., Didenko, O. V. and Lutsyki, O. L. (2021), “Professional Training for U.S. and European Border Guard Officers”, *Collection of scientific works of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*. Vol. 25, № 2, pp. 207–224, available at: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v25i2.792> (accessed 20 April 2022).

2. Balendr, A. V. (2020), “Professional Training of Specialists in Border Protection in the Countries of the European Union: Theory and Practice: Monograph”, *National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, Khmelnytskyi.

3. Borodin, Yu. A. (2007), “Peculiarities of the organization of physical training in higher military educational institutions of NATO countries”, *Pedagogic, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, № 3, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-organizatsii-fizicheskoy-podgotovki-v-vysshih-voennyh-uchebnyh-zavedeniyah-stran-nato> (accessed 20 April 2022).

4. Nahovitsyn, O. P. (2019), “Peculiarities of military training in NATO countries and the U.S. Armed Forces”, *Current trends and prospects for the development of physical training and sports in the Armed Forces of Ukraine, law enforcement agencies, rescue and other special services on the path of Euro-Atlantic integration of Ukraine: materials of the 3d*

International Scientific and Practical Conference (November 21-22, 2019), Ivan Cherniakhovskiy National University of Defence of Ukraine, Kyiv.

5. Skvorok, I. M. (2013), "Training of reserve officers in foreign countries", *Military Education*, № 1, pp. 207–216, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vios_2013_1_26.pdf (accessed 20 April 2022).

6. European Union Common Security and Defence Policy, available at: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20121018104526/http://www.mod.uk/DefenceInternet/AboutDefence/Organisation/KeyFactsAboutDefence/EuropeanDefence.htm> (accessed 20 April 2022).

7. Defence Academy of the United Kingdom, available at: <https://www.da.mod.uk/> (accessed 20 April 2022).

8. "Sandhurst: one more cadet from Odessa graduated from Royal Military Academy and took part in Sovereign's Parade", *Dumskaya*, available at: <https://dumskaya.net/news/segodnyashniy-parad-v-korolevskoy-voennoy-akadem-140731/> (accessed 20 April 2022).

9. Studying at the British military academy: an insider from a Ukrainian cadet, available at: <https://armyinform.com.ua/2021/01/navchannya-u-brytanskij-vijskovij-akademiyi-insajd-vid-ukrayinskogo-kursanta/> (accessed 20 April 2022).

10. Rjabchuk, V. V. (2011), "International Military Sports Cooperation and Physical Training of Foreign Armies: a monograph", *St. Petersburg*.

11. Galin, D. (2014), "British Ministry of Defense Military Academy", *Fact Military*, available at: http://factmil.com/publ/strana/velikobritanija/voennaja_akademija_ministerstva_oborony_velikobritanii_2014/9-1-0-353 (accessed 20 April 2022).

12. Finogenov, Yu. S. (2011) "World experience in adapting the system of physical education of military personnel in the context of modern reform of the armed forces", *Scientific Bulletin of Sukhomlynskyi V. O. Mykolaiv State University*. Issue 1.33, available at: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/43.pdf> (accessed 20 April 2022).

13. Physical training of the British Army, available at: <http://www.uznaem-kak.ru/fizicheskaya-podgotovka-armii-velikobritanii/> (accessed 20 April 2022).